

Oponentský posudek

Diplomová práce: Jarmila Dalhaus: Zkušenost členů sboru Církve bratrské na jižní Moravě s fungováním jejich společenství v období pandemie covid-19

Studijní program: Komunitní krizová a pastorační práce – diakonika

V Úvodu autorka velmi zřetelně popisuje zaujatost aktuálním tématem i propojení se svým studiem. Vnímání i kritické hodnocení rozmanitých výpovědí k pandemii ji podnítilo k předložené práci. Kterou logicky roztříдила do teoretické a výzkumné části, přičemž první velká část se věnuje samotné pandemii, další části popisu Církve bratrské (CB) a konkrétního prožívání daného období. Je třeba ocenit, že diplomantka v úvodní části předložila poměrně podrobný metodologický postup své práce.

Pro pochopení situace se autorka pokouší o zachycení pro církev nejdůležitějších informací, které se v roce 2020 onemocnění Covid-19 a pandemie týkaly. Znamenalo to doslova se prokousat množstvím informací a nařízením, které byly během pandemie často v rychlém, až nepřehledném sledu vydávané ze strany státních institucí, a církev je přejímaly, případně upravovaly. Izolace, dlouhodobost opatření a nepředvídatelnost vývoje jsou hlavními aspekty, které ovlivnily život jednotlivců i církve (25).

V další kapitole se autorka věnuje stručně popisu a charakteristice CB obecně. Soustřeďuje se spíše na popis struktury, nikoliv vlastní život církve, což by vzhledem k volbě tématu šlo očekávat. Proč je v nadpise uvedená „religionistická“ charakteristika (27), ač jde spíše o konfesijně historické zařazení, není zřetelné. Dále je opět stručně popsána činnost ústředí CB s ohledem na pandemii. Ve třetí kapitole se již věnuje životu konkrétního sboru CB, vymezeného jako „jihomoravský sbor“, který si přál zůstat v anonymitě. Reflektovala autorka nějakým způsobem, proč bylo podobné přání vysloveno, a co to znamená?

Centrální částí je pěkně strukturovaný popis života sboru před pandemií a během pandemie, jakož i s výčtem těch aktivit, které se nekonaly, a ovšem zmínkou inovací či nových aktivit. Možná by zde stálo za to porovnat tento výčet aktivit i s tím, co říkají základní dokumenty o životě sboru CB, zda jsou stanovené některé aktivity jako nezbytné, k čemu případně slouží atp. A tyto pak porovnat se skutečným životem. Pak i případné inovace, které přinesla pandemie, by třeba poukázaly na to, zda stávající předpisy není třeba nějak pozměnit. Ale to může být předmětem rozhovoru u obhajoby.

Výzkumnou část zpracovala diplomantka s velkou pečlivostí. Je důležité, že představila metodu a postup v jednotlivých krocích za použití české i zahraniční odborné literatury a metodu a postup reflektuje dle stanovených pravidel. Již výběr „vzorku“ poukazuje na promyšlený postup. Zaujme i návrh otázek pro polostrukturovaný rozhovor, konzultovaný s řadou odborníků (45n). Diplomantka se však rozhodla užít otázek, které formulovalo vedení sboru (46). Je pochopitelné, že zájem byl především na vnímání online bohoslužeb i o vzájemnou péči o členy sboru.

Dívá-li se oponent na hotovou práci, má usnadněnou pozici určitého nadhledu. Autorka popisuje svůj zápas o pojetí otázek (46n), ale je škoda, že se dozvíme jen velmi stručná stanoviska. Například to, že „v počátku ... se zabývala pastoračním či poimenickým hlediskem versus hlediskem pastoračně-komunitní péče o sbor“ (47). Jednak není zcela zřetelné, jak rozlišuje „pastorační“ a „poimenické“ hledisko, jednak by bylo bývalo zajímavé se dozvědět, proč, v jakém smyslu nevyhovovalo pro dané otázky hledisko „pastoračně-komunitní péče o sbor“. Když výzkumnou otázkou byla právě péče o komunitu sboru.

Ve výzkumné trojině otázek ze strany vedení sboru zaujme prostřední: „Nepropadnul nám někdo síť péče?“. Jednak ona formulace s přivlastňovacím zájmenem: Co znamená, když vedení sboru užívá toto mocenské „nám“? A pak – proč je tato otázka formulovaná vlastně z pozice obavy a důsledku (zda někdo nepropadnul), místo například z pozice kontroly plnění poslání církve (např. Udělali jsme vše pro to, abychom nikoho neztratili?) Jednak by to lépe navazovalo na znění Řádu správy CB §42,

jednak například biblické zásadě z úst Ježíšových (J 6,38). Nehledě na možnost pohledu na pandemii jako výzvu k obnově (inspirativní je např. knížka T. Halíka: Čas prázdných kostelů právě z první vlny pandemie).

Jednotlivé „příběhy“ v rámci výzkumu, jak je autorka nazývá, jsou zajímavým čtením a pochopitelně cenným zdrojem inspirací pro další práci církve ve virtuálním prostoru. To se týká i inspirací pro pastorační práci v situaci izolace. Závěr z celého výzkumu bude typický pro více sborů a církví: „Na základě zkušenosti účastníků se online bohoslužeb účastnilo méně členů. Neznali důvod jejich neúčasti a předpokládali, že je s nimi někdo v kontaktu. Monitorovali ty, kdo na bohoslužbě byli, a všímali si absence členů, které znali.“ (80) Bude však zapotřebí zřejmě komplexnějšího výzkumu, který by zahrnul i ty sbory, kde se počet „účastníků“ online bohoslužeb významně zvýšil, a pandemie přinesla zajímavé inovace.

Zda se však „nebýt přítomen fyzicky“, a přece se účastnit bohoslužeb, stalo „normou“ (81), je otázkou, Raději bych to přece jen viděl jako dosti výjimečnou situaci. Ostatně autorka sama naznačuje, že by bylo zapotřebí se zeptat těch, kteří se takových bohoslužeb neúčastnili (tamtéž). V Diskusi pak naznačuje mnohé argumenty, které bohoslužby v kyberprostoru zpochybňují (83n). Ale na druhé straně oceňuje i přínos (85), který uvádí i v samotném závěru své práce (88).

Práci je třeba ocenit jako jeden z prvních pokusů tohoto typu zabývat se dopady nedávné pandemie na život sborů. I hledání metodiky podobného výzkumu nás zaměstnává, diplomantka usilovala o představení jedné z možných cest.

Bibliografický seznam vykazuje především zdroje, které se týkají popisu Církve bratrské, a hojnost zdrojů ohledně zvolené fenomenologické analýzy, v češtině i angličtině, což je třeba vysoce ohodnotit. Velkou skupinu tvoří internetové zdroje. A to opět jak o církvi, tak především o pandemii či legislativě. Vzhledem ke zvolené aktuální problematice je to pochopitelné.

Po stránce formální lze práci vytknout jen málo. Drobné chyby v samotném textu práce, jež by nejspíš snadno odstranila ještě další korektura textu, neruší četbu. Jedna chyba se ovšem povedla hned na stránce titulní, kde je chybně uvedená zkratka, má být KOKPP. Poněkud se nepovedl název studijního programu (takže i zkratka by měla být jinak): Jde o studijní program „Komunitní krizová a pastorační práce – diakonika“. Ač se nedoporučuje zarovnávat do bloku při užívání běžných editorů jako je WORD, autorka se o ně pokusila, a to i za cenu místy zvětšených mezer. Poznámky se z nějakého důvodu objevily psané zřejmě tučným písmem.

Otázku lze vznést nad samotným titulem předložené práce: Autorka se rozhodla pro „Zkušenost členů sboru Církve bratrské na jižní Moravě s fungováním jejich společenství...“ Jednak lze namítnout, že se omezila jen na určitou výseč fungování tohoto společenství, a to na konkrétní aspekty vztahů a pomoci. Jen zmínila, ale nijak nezahrnula do výsledků setkávání dětí, skautů, mládeže atp. A dále je poněkud zvláštní termín „fungování společenství“. V církvích se běžně užívá. Ale tento poněkud technicistní termín neužívají základní církevní dokumenty, které mluví spíše o „životě společenství“ (srov. Ústava Církve bratrské, čl. 4, odst. 3).

Práci doporučuji k obhajobě, navrhuji hodnocení „C“.

Ladislav Beneš, Dr.
Katedra praktické teologie ETF UK

Praha 25. 5. 2022